

ENNALTAEHKÄISEVÄN
PÄIHDETYÖN
TOIMENPIDEOHJELMA

LEMPÄÄLÄN KUNNAN PILVI-RYHMÄ
2004

ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMENPIDEOHJELMA - PILVI-RYHMÄ

Sisältö

1. Esipuhe	4
2. Ennaltaehkäisevän päihdetyön historiaa Lempäälässä, Pilvi-ryhmän synty ja kehitys sekä nykyinen rooli	5
3. Yleistä päihteistä, päihdetyöstä lasten ja nuorten parissa, veropäätös, yleiskatsaus	12
◆ Ennaltaehkäisevän päihdetyön merkitys	12
◆ Alkoholin käytöstä vapautuvassa ilmapiirissä	13
◆ Nuorten hyvinvointi Lempäälässä	15
4. Asiantuntijalausunnot	18
◆ Koulun näkökulmasta	18
◆ Kouluterveydenhuolto	20
◆ Nuorisopalvelut	21
◆ Perhetyön yksikön näkökulma	22
◆ Poliisin huumausaineyksikkö	23
5. Ehkäisevän päihdetyön nykyiset työkalut	25
◆ LaSE-toiminta	25
◆ Päihdeviikko	26
◆ Päihdeputki	27
◆ Huumebussin vierailut	28
◆ Päihteettömät tapahtumat	28
◆ Walkers-kahvila	29
◆ Sääkstupa-kahvila	29
◆ Nuorisokahvila Enter	29
◆ Smokefree-luokkasopimus	29
◆ Vanhempainillat	30
◆ Oppitunnit kouluissa	30
◆ Vähittäismyynnin ammattilaisten koulutus	31
◆ Pilviryhmä – moniammatillisen osaamisen foorumi	31
6. Ennaltaehkäisevän päihdetyön toimenpideohjelman tavoitteet ja kohderyhmät	34
7. Taloussuunnitelma	36

1. ESI PUHE

Päihteiden käyttö lisääntynyt roimasti! Eläkeläiset pesivät nykynuorison kunto- testeissä menen tullen! Huumeiden saanti on helpompaa kuin hyvän istuma- paikan ostaminen paikallismatsiin! Kyllä, näin myös meillä Lempäälässä. Kun nämä valtakunnallisissa medioissakin nähdyt otsikot konkretisoituvat omaan kotipitäjäämme heräävät hitaammatkin hämäläiset ihmettelemään, missä oikein mennään.

Suomalaisen sosiaali- ja terveystalitiikan toteuttajina ovat kunnat. Siellä toteu- tuu, tai on toteutumatta myös suurin osa ennalta ehkäisevästä päihdetyöstä. Kunnat on riisuttu tai ne ovat itse riisuneet ehkäisevän päihdetyön resurssinsa jopa alle minimin. Tämä tarkoittaa sitä että vastuuta on usein siirretty moni- naisten projektien harteille. Valitettavan usein kukaan viranomaistoimijoista ei halua ottaa kantaa siihen, mitä pitää tehdä ehkäisevässä työssä paikallistasolla. Onneksi on niitä poikkeuksiakin.

Lempäälässä ehkäisevän päihdetyön saralla ollaan kuljettu kansallisessa kärki- joukossa. Vuonna 1995 perustettu Pilvi-ryhmä on toiminut hiljaisuudessa kohta täydet kymmenen vuotta. Pilvi on koonnut kunnan eri sektoreiden, seurakun- nan, poliisin ja muiden järjestöjen ammattilaisia pohtimaan yhteisiä linjoja Lempäälän päihdetyöhön. Nämä vuodet ovat muovanneet Pilvi-ryhmästä mel- koisen työkalun. Ajan kuluessa niin toiminta, suunnitelmallisuus kuin toimijatkin ovat vain lisääntyneet. Paljon hyvää on jäänyt elämään ja turhat toiminnot on siirretty romukoppaan. Tiedonsiirron kehittyminen on antanut uusia mahdolli- suuksia yhteyksien pitoon muulloinkin kuin sovituisissa tapaamisissa.

Kun päihteiden käyttöä ja haittoja todella yritetään ehkäistä, on ymmärrettävä jotain paikalliskulttuurista ja "hiljaisesta tiedosta". Näitä asioita ei saavuteta ly- hyillä täsmäprojekteilla, vaan pitkäjänteisellä ja laajalla yhteistyöllä. "Laaja rin- ki" takaa toimintaan kirjoja, ja ihmisille voimia taistella tuulimyllyjä vastaan. Vaikka paljon on jo saatu aikaan, emme voi missään tapauksessa tyytyä tähän. Pilvi-ryhmän pitää pystyä aistimaan muuttuvaa maailmaa. Yhteistyötä pitää ulottaa "ammattilaisten" joukosta kotien suuntaan. Näin voimme edesauttaa jatkossakin oman pitäjän ihmisten hyvinvointia. Ensisijainen ennalta ehkäisevän päihdetyön kohde on lasten ja nuorten turvallisen kasvun edesauttaminen.

Kunnan johtavien virkamiesten pyynnöstä, olemme omasta näkökulmastamme koonneet ja rakentaneet seuraavanlaisen ennalta ehkäisevän päihdetyön toi- menpideohjelman.

Pilvi-ryhmän puolesta Kimmo Lämsä
SRK:n erityisnuorisotyöntekijä

2. ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN HISTORIAA LEMPÄÄLÄSSÄ – PILVI -RYHMÄN SYNTY JA KEHITYS SEKÄ NYKYINEN ROOLI

LEMPÄÄLÄN PILVI -RYHMÄ 1995-2004

1. Idea saadaan Ylöjärveltä

Kun Lempäälän poliisilaitos organisaatiouudistuksessa tuli osaksi Nokian kihlakunnan poliisilaitosta, niin tämä aiheutti Lempäälässä jonkin verran nurinaa, koska eräät näkivät siinä enteellisen iskun Lempäälän itsenäisyydelle, jotkut pitivät hälytystehtävissä partioauton tuloa Nokialta liian hitaana, ja jotkut toiset veistelivät ajoittain miehittämättömänä olevasta poliisiasemasta, jonne jopa joskus murtomiehetkin iskivät. Kuitenkin lähes kokonaan jäi vaille huomiota se, että monta kuntaa käsittävässä poliisipiirissä työn kannalta tärkeitä tietoja oli aivan eri tavalla saatavilla kuin yhden kunnan alueella.

Yksi tiedonmuru oli vihje, että Ylöjärvellä oli perustettu eri viranhaltijoista (sosiaalitoimi, terveydenhoito, koululaitos, poliisi, seurakunta, nuorisotoimi, jne.) löyhä seuranta- ja tietojenvaihto -organisaatio, nimeltään Pilvi-ryhmä. Sen tarkoituksena oli a) olla perillä päihteidenkäytön trendeistä etenkin nuorison keskuudessa, b) tehdä mahdollisuuksiensa mukaan koordinoitua ennaltaehkäisevää valistustyötä ja c) tarvittaessa osallistua hoitoonohjaukseen, tms. kaltaiseen päihdetyöhön "yhteen hiileen puhaltaen". Ryhmä oli toiminut Ylöjärvellä jo vuosi, mutta nyt vasta siitä kuultiin Lempäälässä.

2. Pilvi-ryhmä syntyy Lempäälään 1995-96

2.1. Ryhmän tarkoitus ja rakenne

Pilvi-ryhmä perustettiin varsin epävirallisesti syksyllä 1995 niin, että sovittiin vuoden 1996 aikana säännöllisistä kerran kuukaudessa tai kahdessa kokouksista, joissa eri alojen viranhaltijat vaihtaisivat kaikkia sitovan vaitiolovelvollisuuden suojassa tietoja, joita ovat saaneet oman toimintansa kautta. Sovittiin, että näissä kokouksissa keskitytään nimenomaan päihdyttävien aineiden käytön seurantaan, mm. huumausaineiksi luokiteltujen aineiden (varsinaiset huumeet, lääkkeiden väärinkäyttö, tms.) tai laittomien väkijuomien (pirtu, pontikka, alakäisten juoma olut) esiintymiseen viittaaviin tietoihin.

Kun yhtenä ryhmän syntyminen motiivina oli ollut huoli nuorison päihteiden käytöstä, niin alusta alkaen ryhmän toimintaan Lempäälässäkin kutsuttiin edustajia poliisin, sosiaalitoimen ja terveydenhoidon lisäksi myös koululaitoksen, kunnallisen nuorisotyön ja seurakunnan nuorisotyön sekä Lempäälän monitoimikeskuksen piiristä. Erityisen tärkeänä ryhmän toiminnalle nähtiin sellaisten viranhaltijoiden mukanaolo, joille työn kautta kertyy keskimääräistä enemmän tietoa nuorison elämäntavoista, esim. kouluterveydenhoitajat, erityisopettajat ja koulupsykologit sekä sosiaalityöntekijät.

2.2. Ryhmän käynnistyminen ja muotoutuvat toimintatavat

Kuten tavallista, niin idean puuhamies eli vanhempi konstaapeli Asko Ikävalko sai tehtäväkseen olla kokousten kokoonkutsuja ja niiden puheenjohtaja. Näin hänestä tuli Lempäälän Pilvi-ryhmän ensimmäinen "puheenjohtaja", kun toiminta vuonna 1996 käynnistyi. Vuoden 1996 kokouksissa luotiin muutamia ryhmän tuleville vuosille tärkeitä periaatteita. Yksi oli nimien välttäminen eli puhuttiin "nuori X:stä, joka... ", näin kokouksista voitiin tehdä yleisluontoisia muistioita ja monistaa niitä jäsenille, mikä jättevöitti harvoin kokoontuvan ryhmän toimintaa ja esti sen vinoutumisen esim. "juorukerhoksi".

Toinen viisas periaate oli kokousten kierrättäminen eri jäsenten työpaikoilla, jolloin ko. jäsen vuorollaan kustansi ryhmälle kahvit ja vehnäset sekä toimi sihteerinä. Näin ei tarvittu ilmeisesti hyvin hankalasti järjestettävissä olleita paria asiaa: omaa budjettia ja vakinaista sihteerää. Loppuvuodesta 1996 luotiin kolmas — kaukaa viisas — periaate: myöskin puheenjohtajuus kiertää mukana olevien viranhaltijaryhmien eli nimismiespiirin, sosiaalitoimen, terveydenhoidon, koulutoimen, nuorisotoimen, jne. välillä niin, että aina ryhmän joulukuun kokouksessa valitaan seuraavaksi vuodeksi uusi ryhmän veturi.

3. Suurten projektien aika 1997-98

3.1. Lapselle Selvä Elämä 1997

Vuoden 1997 puheenjohtajaksi valittiin sosiaalitoimen perhetyön yksiköstä ala-asteiden (1.-6. lk.) sosiaalityöntekijä Katja Nygård. Syksyn 1996 aikana oli ryhmän jäseneksi kutsuttu Lempäälän yläasteen (7.-10. lk.) eli Hakkarin koulun oppilaanohjaaja Jorma Kunnas, joka oli myös koulunsa tukioppilasohjaaja. Syksyllä 1996 kolme Hakkarin 9. luokan tukioppilasta oli ollut MLL:n uuden projektin Lapselle Selvä Elämä (LSE) maanlaajuudessa ns. junakoulutuksessa ja olivat innoissaan. Idea tuotiinkin sitten Kunnaksen, Nygårdin ja Sirpa Ritoniemen (erityisopettaja, MLL/Lempäälä) kautta kokouskäsitteeseen

MLL:n idea oli seuraava: yläasteiden 15-16 -vuotiaista tukioppilaista koulutetaan 12 tunnin kurssilla "matkasaarnaaja", jotka käyvät pitämässä ala-asteiden 4.-6. luokilla (10-13 -vuotiaita) päihdevalistusoppitunteja. Kohderyhmän piti MLL:n teettämien tutkimusten nojalla olla noinkin nuorissa, jotta ehdittäisiin antaa tietoa ennen kuin käytännön "maistatko?"-valinta-tilanteet tupakan, alkoholin ja huumeiden kohdalla tulisivat vastaan. Asian uskottiin uppoavan kuuli-joihin paremmin ko. 3-5 vuoden ikäerolla kuin aikuisen kansanvalistajan 20-50 vuoden ikäerolla, mm. käytetyn kielen ("nuorten kieli") vuoksi.

Pilvi-ryhmä katsoi, että tässä sille onkin seurantatehtävän lisäksi mahdollisuus laajentaa toimenkuvaansa myös ennaltaehkäisevään päihdetyöhön, ja otti siipiensä suojaan Lapselle Selvä Elämä -projektin. Tämä tarkoitti käytännössä tukioppilaiden erikoiskoulutuksen aiheuttamien luennoitsija-, materiaali-, ruoka- ja mahdollisten vuokratustannusten maksamista esim. sosiaalitoimen tai terveydenhoidon momenteilta, koulutoimen kustantaessa oppilaiden ylimääräisten matkojen (koulutus, oppitunnit ala-asteilla) kulut. Käytännön järjestelyt jäivät Hakkarin tukioppilasohjaajille.

Koulutus järjestettiin tammi-helmikuun taitteen viikonloppuina 1997 ja LSE-matkasaarnaajat lähtivät ala-asteille tuntejaan pitämään hiihtoloman jälkeen. Koska työkenttää oli keskimääräistä kuntaa selvästi enemmän niin koulujen (neljä isoa ja kuusi pientä ala-astetta sekä EMU) kuin oppilaidenkin määrän myötä, niin päätettiin tiputtaa valistettavista luokka-asteista alin eli 4. luokka pois sekä rajata yhdelle luokalle pidettävien oppituntien määrä kahteen. Näillä systeemeillä kaikki Lempäälän 5. ja 6. luokan oppilaat (Mattilaa ja EMUA lukuun ottamatta) valistettiin maaliskokuussa 1997.

Kevättalvella 1998 projekti hoidettiin jo rutiinilla. Koska Lempäälä oli ollut ensimmäisiä LSE-kuntia, niin vuonna 1998 saimme kuuluisuuttakin. Nimittäin TV2:ssa pyöri Toivomuslähde-niminen ohjelma, jossa haastateltiin iskelmäthtiä, ja jossa ruudun alareunassa oli näkyvissä ns. palvelunumeroita, joihin laulutoiveen soittamalla rahoitti — 30 mk/minuutti — LaSE-projektia (lyhenne muutettu, vrt. LSD). Ja jotta soittajat olisi motivoitu ko. "tuhlailuun", niin ohjelmasa näytettiin välillä otteita Lempäälän srk:n miniarkissa kuvatusta LaSE-tukioppilaiden koulutuksesta m98 (tästä olemassa VHS-videotallenne).

3.2. LempäälänWalkers-nuorisokahvila 1998-

Jo syksyllä 1997 oli Pilvi-ryhmän kokouksissa ryhdytty puhumaan mahdollisuudesta saada Aseman Lapset ry:n tuotemerkinä tunnettu Walkers-kahvila Lempäälään. Ideaa pidettiin kiinnostavana siksi, että Walkers oli nuoriso-, yö- ja päihtyneitäkin sisään päästävä kahvila, jollaista mitään ei Lempäälässä ollut. Alustavien yhteydenottojen myötä Lempäälälle näytettiin Olavi Sydänmaanlakan toimesta vihreää valoa, ja täällä ryhdyttiin miettimään mm. mahdollista paikkaa, kalustamisen ja henkilökunnan yhdenmukaisen asun aiheuttamia kustannuksia sekä vapaaehtoistyövoiman rekrytoinnin järjestämistä.

Vuoden 1998 alkaessa puheenjohtajuus siirtyi seurakunnan nuorisotyötä edustavalle Mervi Salin-Inkiselle, jonka innostuksesta tehtiin päätös, että Walkers-kahvila on Lempäälässä toiminnassa jo syksyllä 1998. Heti kun dead line asetettiin, niin alkoi tapahtua. Pilvi-ryhmään tuli neuvonantajaksi Helsingissä Walkers-kahvilassa vapaaehtoistyöntekijänä ollut Satu Loponen, nuorisotoimi ilmoitti Lempoisten nuorisotalon eli Snadin olevan käytettävissä ja kunnanhallituksen jäseniäkin oli mukana kun tehtiin — virka-ajan ulkopuolella — excursioita mm. naapurikaupunkien nuorisoyökahviloihin.

Keväällä 1998 järjestettiin paikallislehti Lempäälän-Vesilahden Sanomien suosiolla tuella yritysten, yhteisöjen ja yksittäisten kuntalaisten haastekampanja, jolla kerättiin varoja Walkers-kahvilaa varten. Kampanja pyöri yli kesän ja tuotti pankkitilille sievoisen summan. Kesällä hankittiin lisää julkisuutta peräänkuuluttamalla tiedotusvälineissä vapaaehtoisia. Näitä ilmoittautuikin sitten liki 100 Nokkia ja Valkeakoskea myöten, kun laajalti pidettiin positiivisena sitä, että Lempäälään saadaan jotakin sellaista, jota ei ole kuin etelän kasvukeskuksissa — mm. ei edes Tampereella.

Vapaaehtoisia ryhdyttiin sitten kouluttamaan mm. Ehtookodossa, Kuljun nuorisotalolla ja monitoimikeskuksessa pidetyissä tilaisuuksissa. Myöhemmin pohdittiin paljon sitä, mihin ne sata vaparia oikein hukkuivat, kun porukka sulii lopulta 15-20:een. Ehkä 15 vain ilmoittautui. Ehkä 20 livisti kuultuaan humalaisista, klo 02:een venyvistä työajoista ja Walkers-tavaramerkistä eli ulko-ovella tapahtu-

vasta ratsauksesta. Ehkä 25 menetettiin, kun hesalaiset gurut raflaavasti kertoivat miten huumehörhöjä pitää kohdella. Ja ehkä 20-25 hävisi, kun heitä ei riittävällä infolla ja huolenpidolla sitoutettu Walkersiin.

Lokakuussa 1998 oli kuitenkin kalusteet hankittu, vaparit koulutettu, työntekijöiden asut hankittu, mainostettu, jne. ja Walkers-kahvila avautui Snadilla perjantai-iltaisain klo 20-02, saavuttaen heti n. sadan iltakohtaisen kävijän rajan. Nuorisotoimi hoiti paikalle iltavastaavan, joka hankki kahvilan myytävillä olevat artikkelit ja piti kirjaa vapaaehtoisista. Vapaaehtoisia tarvittiin paikalle vajaat 10, mm. ovelle ratsaukseen molempia sukupuolia, kahvilan myyntityöhön ja ulkoalueen partiointiin. Kahvilan alkaessa toimia Pilvi-ryhmä perusti sille loppuvuodesta ohjausryhmän — oman lapsensa holhoajan.

Ohjausryhmä toimi kevääseen 2000 asti, jolloin totesi itsensä tarpeettomaksi. Tämän ryhmän jatkoksi perustettiin Lempäälän Walkers ry - Lembois Walkers rf, joka aluksi jatkoi kahvilan tukemisen linjoilla, mutta suuntautui vuodesta 2001 muihin nuorison hyväksi tarkoitettuihin projektihankkeisiin, mm. Matalaan kynnykseen, joka siis tavallaan on Pilvi-ryhmän lapsi sekin. Itse kahvilassa vastaavaan aikaan vapaaehtoisten vähyys alkoi tuottaa erilaisia ongelmia, mutta kahvilan ulkopuolella sen esimerkki synnytti vastaavan alueellisen kahvilan Sääksjärvelle 2001.

4. Ryhmä kääntyy sisäänpäin 1999-2000

4.1. Hengähdystauko; juurien etsintää ja PR-kysymyksiä 1999

Vuosi 1998 oli ollut Pilvi-ryhmän jäsenille työteliäs, kokouksia oli ollut tavallista useammin, oli ollut neuvonpitoja ja suunnitteluja, oli tehty excursioita, oli oltu koulutuksessa ja jopa vaparina Walkersissa. Vuoden loppuessa olivat palkeet kokolailla tyhjät ja vuoden 1999 puheenjohtaja monitoimikeskuksen Kaarina Hakama sai vedettäväkseen eräänlaisen kivireen; ryhmän, joka veti henkeä ja katsoi taaksepäin — miten tähän oikein tultiin? Keväällä pidettiin Rantalaa saunalla palaveri, jossa oli vieraana Ylöjärven emo-Pilvi-ryhmän silloinen puheenjohtaja ja tuuletettiin ajatuksia.

Syksyllä 1999 innostuttiin Ylöjärveltä saadusta vihjeestä pohtimaan sitä, että Pilvi-ryhmän piti tiedottaa itsestään esitteellä, jota olisi tarjolla kaikkialla, ja jossa olisi ryhmäläisten yhteystietoja kuntalaisille vastaan tulevien ongelmien varalle. Pilvi-ryhmän esitettä tehtiinkin pieni painos, joka kuitenkin vanhentui nopeasti henkilöiden mm. sosiaalitoimessa vaihtuessa tiuhaan. Loppuvuodesta 1999 ryhmässä alettiin keskustella siitä, että Pilvi-ryhmä saattoi järjestää jäsenilleen koulutustapahtumia, jotka olivat erityisen tarpeellisia huume- ja koko päihdekentän ollessa Suomessa voimakkaassa murroksessa.

4.2. Ryhmän jäsenet saavat koulutusta 2000

Koulutusta järjestettiin vuoden 2000 puheenjohtajan Pirkanmaan taitokeskuksen Lempäälän yksikköä ja sittemmin Nuorten Palvelu ry:tä edustaneen Susanna Saxbergin aikana. Koulutuksen valmisteluissa koettiin useita kriisejä, kun ensin naisvaltainen ryhmä ei suostunut suunniteltuun Tervajärven yön yli -koulutukseen, ja kun sitten päivätapahtumiksi pilkottu koulutus herätti ryhmän

---

ulkopuolellakin kiinnostusta. Lopulta maaliskuussa Hotelli Kanavan alakerran salissa väkeä oli koolla kiitettävästi. Syksy 2000 menikin koulutuksen antia sulatella. Kokouksetkin kärsivät väen vähyydestä.

5. Mukana "uudella vuosituonnilla" 2001-02

5.1. Ennaltaehkäisevän päihdetyön momentti

Kun LaSE-projekti pyöri keväällä 2000 neljättä vuotta, ja kun keväällä 2000 syntyi vielä laskuja ryhmän sisäisestä koulutuksesta, niin todettiin, että "ympäri kuntaa kiertävistä epämääräisistä laskuista" on päästävä eroon. Tämä toteutettiin niin, että vuonna 2001 kunnan nuorisotyön budjettiin varattiin erillinen ennaltaehkäisevän päihdetyön momentti, jolta sitten - Pilvi-ryhmän taloudenhoitajaksi tulleen nuoriso sihteerin kuitatessa laskut - maksettiin mm. LaSE:n aiheuttamat kustannukset. Puheenjohtajana toimi tuolloin koulutoimea edustanut, Hakkarin oppilaanohjaaja Jorma Kunnas, tukioppilasohjaaja.

Toinen ko. momentille siirtynyt menoerä oli yläasteen keväisen Päihdeviikon aiheuttamat luennoitsijakustannukset, kun katsottiin myös 7.-10. luokkien oppilaille suunnatun valistuksen kuuluvan Pilven piiriin. Päihdeviikko oli aloitettu keväällä 1994, ja sitä oli aluksi rahoitettu Lempäälän yrityksiltä ja yhteisöiltä "kerjätyn" varoin sekä sittemmin niin, että laskun vuorovuosina maksoivat sosiaali- ja terveystoimi. Tämä kehitys selkeytti Pilvi-ryhmän asemaa: kerjäläisestä tuli tulosvastuullinen yksikkö! Syksyllä 2001 Pilvi-ryhmä neuvotteli kauppiaiden kanssa keinoista ehkäistä keskioluen välitystä alaikäisille.

5.2. Uusia projekteja, jotka laajentavat ryhmän reviiriä

Lempäälällä oli erääseen aikaan satumainen menestys, kun haettiin kunnan ulkopuolelta projektirahaa. Yhtenä monista rahaa saaneista ideoista oli Kytöpalo-projektin osa Nouseva aurinko, jossa suuntaamalla rahoja nuorison harrastustoimintaan, mm. puulaakiurheiluun ja elokuvan tekoon, haluttiin vetää kuiville sellaisia nuoria, jotka jo olivat jäämässä jonkun päihteen koukkuun. Tästä projektista keskusteltiin ryhmän kokouksissa jo vuonna 2001 ja jatkettiin vuonna 2002. Ja tähän merkittiin taas aluevaltausta: ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä hoitoonohjauksen ja kuntoutuksenkin puolelle.

Puheenjohtajana vuonna 2002 toimi nuorisotoimen edustaja, nuorisotoimenjohtaja Erkki Häkli. Ryhmän budjettia oli kasvatettu, joten siitä riitti rahaa LaSE:n ja päihdeviikon lisäksi myös huumebussin vierailulle, joka kävi helmikuussa 2002 ensin Sääksjärven uudella ja sitten Hakkarin vanhalla yläkoululla valistamassa 7.-8. luokkien oppilaita. Loppuvuodesta tehtiin jälleen uusi aluevaltaus, kun Pilvi-ryhmän ideoimana, mutta nuorisotoimen rahoittamana järjestettiin Hakkarin liikuntahallissa Selvä perjantai, johon Kwan-yhtye veti yli 850 ovella 0 promillea puhaltanutta ja 0 euroa maksanutta nuorta.

6. Ryhmä kasvaa aikuisuuteen 2003-04

6.1. Eteenpäin menoa ja varoitusmerkkejä

Vuonna 2003 ryhmää luotsasi seurakunnan erityisnuorisotyöntekijä Kimmo Lämsä. Hänen kaudellaan menttiin ensin eteenpäin, kun päihdeviikkoon elimellisesti sidottiin päihdeputki, jota oli kokeiltu siinä yhteydessä jo aiemmin — ostopalveluna. Nyt todettiin, että Pilvi-ryhmässä itsessään on riittävästi henkiresursseja ja monialaista osaamista, jotta se itse pystyttää ja pyörittää päihdeputken — samalla ryhmä saa terveellistä "muutenkin yhdessä kuin kokouksissa" -terapiaa. Huhtikuussa 2003 ko. putki toimi päivän Hakkarin liikuntahallissa ja siihen tutustuivat kaikki kunnan 8. lk:n oppilaat (myös EMU).

Keväällä ja syksyllä saatiin hälyttäviä merkkejä huumeiden leviämisestä Lempäälään. Saatiin mm. tietoja, että 1990-luvun kauhukuva eli koulun pihalla käytävä huumekauppa siihen liittyvine kiristys- ja väkivaltaelementteineen olikin muuttunut 2000-luvulla todellisuudeksi. Nämä tapaukset lisäsivätkin syksyllä 2003 Pilvi-ryhmän kokousten osanottajamäärät 1.5 kertaisiksi — kaikki halusivat uhrata 2 h/kk tiedonkulkuun.

6.2. Päihdepoliittinen ohjelma

Nämä tapaukset hätkähdyttivät myös kunnan johtoryhmää, joka huolestui siitä, että Lempäälässä ei ollut organisoitunutta viranomaisten välisen tietojen vaihtoon ja ennaltaehkäisevään päihdetyöhön erikoistunutta toimikuntaa. Kun heille sitten kerrottiin matalaa profiilia pitäneestä Pilvi-ryhmästä, joka ei LaSE:ssa, Walkers-kahvilassa, Päihdeviikossa, jne. ole halunnut korostaa taustavaikuttajan asemaansa, niin he halusivat, että Pilvi-ryhmästä, sen jäsenistä, ideologiasta, toimintamenetelmistä ja projekteista tehtäisiin muodinmukainen "ohjelma", joka katsoisi niin taakse- kuin eteenkin päin.

Vaikka valmistelutyö käynnistyikin jo vuoden 2003 puolella, niin isoimman työn tämän ohjelman luomisessa teki Pilvi-ryhmän vuoden 2004 puheenjohtaja, Yhdessä Elämään Lempäälässä -projektityöntekijä Risto Tuominen. Ohjelma valmistui loppukeväältä ja johtanee sitten jatkossa Pilvi-ryhmän työn jäntevöitymiseen entisestään, kun ryhmällä on mietityt painopistealueet ja takanaan poliittinen tahtotila. Tämän historiaosuuden myötä uudet hiljattain toimintaan tulleet tai vasta tulevaisuudessa ilmaantuvat Pilvi-ryhmän jäsenet voivat katsoa menneisyyteen ja löytää työlleen juuret ja perustan.

7. Pilvi-ryhmä 2005-?

Miten sitten tulevaisuudessa? Näyttäisi siltä, että Pilvi-ryhmän pitäisi säilyttää m96 kiertävä puheenjohtajuus, vaikka kunnallinen byrokratia ehkä vaatisikin muuta. Kiertävän puheenjohtajuuden suurin etu on siinä, että puheenjohtaja aina saadaan — sehän on vain vuoden keikka. Toinen etu on siinä, että jokainen uusi puheenjohtaja tuo ryhmään omia näkemyksiään ja painotuksiaan — jos ne ovat hyviä, niin niistä tulee ryhmään pysyviä elementtejä. Ja kolmas etu on siinä, että jokaisella puheenjohtajalla on kyllä vuosi intoa ja energiaa — ryhmää esim. nelivuotisen valtuustokauden vetävällä sitä ei riittäisi.

Ja työsarkaakin näyttäisi riittävän. Ryhmän pitäisi tehostaa huomattavasti omaa PR-työtään esittein ja kotisivuin sekä tapahtumainfoissa näkyvällä logolla, ettei toista kertaa kävisi niin, ettei koko ryhmän olemassaoloa muisteta. Omien projektien ohella Pilvi-ryhmän pitäisi — jatkossa virallisena elimenä — pystyä koordinoimaan Lempäälässä tapahtuvaa mm. ennaltaehkäisevää päihdetyötä,

---

jotta eri tahojen järjestämissä luentotilaisuuksissa, tapahtumissa ja kampanjoissa ei olisi rajallisia rahoja tuhlaavaa sekä kohderyhmissä vain huvittuneen kyllästynyttä välinpitämättömyyttä synnyttävää päällekkäisyyttä.

Ja kaiken aikaa Pilvi-ryhmällä pitäisi olla tuntosarvet ylhäällä aistimassa muuttuvaa maailmaa, jotta se notkeasti pystyisi sen haasteisiin vastaamaan. Juuri näinä päivinä muuttuu suomalainen alkoholikulttuuri nopeimmin kuin kertaakaan sitten 60-luvun lopun — ja samaan ei-hyvään suuntaan. Lääkeaineiden turha, liiallinen, väärin- ja alkoholin kanssa sekakäyttö ovat osa modernin ihmisen elämän ns. kemikalisoitumista. Ja huumausainelaisissa mainittuja aineita on kaupan aina vaan avoimemmin ja laajemmin. Ja sitten ovat vielä energiajuomat, pleikkaripelit ja virtuaalitodellisuus —tupakkatuotteita unohtamatta.

Lempäälässä Eerikin päivänä toukokuussa 2004

Jorma Kunnas, oppilaanohjaaja, Hakkarin koulu
Pilvi-ryhmän puheenjohtaja 2001

3. YLEISTÄ PÄIHTEISTÄ, PÄIHDETYÖSTÄ LASTEN JA NUORTEN PARISSA, VEROPÄÄTÖS, YLEISKATSAUS

◆ ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN MERKITYS

"Alkoholi kuuluu noin neljän miljoonan suomalaisen arkeen ja juhlaan. Samalla sitä voidaan pitää vakavimpana yksittäisenä uhkatekijänä kansanterveydelle ja hyvinvoinnille. Alkoholi tappaa joka vuosi 3000 ihmistä. Alkoholin aiheuttamat vuotuiset kustannukset sosiaali- ja terveystoimessa, rikollisuutena ja tuotannon menetyksinä ylittävät jo nyt miljardi euroa." (Ismo Tuominen, hallitusneuvos, STM)

Valtionvarainministeriön arvion mukaan alkoholiverojen alentaminen kasvattaa alkoholin kulutusta 22 prosenttia, ja suurkuluttajien määrän arvioidaan kasvavan jopa yli 50 prosenttia. Oluen ja siiderin hinnan lasku vaikuttanee myös alaikäisten alkoholin käyttöön.

Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään ehkäisemään ja vähentämään päihteiden käyttöä vaikuttamalla niiden saatavuuteen, päihteitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin, päihteiden käyttötapoihin sekä päihteiden ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin. Ehkäisevän päihdetyön kohde onkin lasten kasvun turvaavien tekijöiden takaaminen.

Ehkäisevän päihdetyön yksi tavoite on nuorten päihteiden käytön aloittamisien siirtäminen mahdollisimman myöhäiseksi. Kehittyvien aivojen mielihyväratojen ärsyttäminen toistuvasti päihteillä saa aikaan mielihyväratojen aktivoitumisen ja yliherkistymisen. Mielihyvärataan jää muistijälki, joka käynnistyy helposti uudelleen psykososiaalisten vihjeiden kautta. Tämän prosessin hallinta on vaikeaa.

Taloudellinen hyöty on kerrannainen. Päihdehoidot ovat kalliita, ja yleensä mitä pidemmälle riippuvuus on kehittynyt, sitä useampia hoitoja tarvitaan. Huume-kuntoutuksessa tarvitaan useiden kuukausien hoitoa. Jos päihdeongelma havaitaan varhaisessa vaiheessa hoidon avulla voidaan päästä hyviin tuloksiin lyhyemmässä ajassa. Säästöt eivät ole ainoastaan taloudellisia, ehkäisevällä ja riittävän ajoissa tehdyllä päihdetyöllä voidaan vähentää inhimillistä kärsimystä, joka näkyy koko perheen ja lähiyhteisön parempana hyvinvointina.

Ehkäisevä päihdetyö on parhaimmillaan yhteisöllistä toimintaa, jolloin sen yksi keskeinen tavoite on sosiaalisen pääoman kasvattaminen. Jos ihmiset kokevat keskinäistä luottamusta ja jakavat yhteisiä normeja, he voivat toteuttaa yhdessä myös päihteiden käytön kannalta järkevää toimintaa.

Lähde: Ehkäisevän sosiaali- ja terveystoiminnan verkostolehti 2/03

◆ ALKOHOLIN KÄYTÖSTÄ VAPAUTUVASSA ILMAPIIRISSÄ

Alkoholin tuontirajoitukset poistuvat suomen rajoilta ja viinan, viinin ja oluen hinta on laskenut ja janoinen kansanosana on ryhtynyt innoissaan lisäämään alkoholin kokonaiskulutusta terveyttään uhmaten.

Valtioneuvosto on linjannut alkoholiohjelmassaan, että eri hallinnonalojen on omissa toiminnoissaan pyrittävä ehkäisemään ja vähentämään alkoholin aiheuttamia haittoja. Eri hallinnonalojen yhteistyö on välttämätöntä erityisesti nuorten alkoholinkäytön ehkäisyssä, alkoholin liikenneturvallisuukselle aiheutuneiden haittojen torjunnassa, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi sekä rikollisuuden ehkäisemisessä.

Alkoholin kulutuksen kasvu uhkaa erityisesti lasten ja perheiden hyvinvointia. Valtioneuvosto edellyttää ongelmien ehkäisemistä ja varhaista puuttumiskynnystä.

Julkisuudessa on ollut positiivisia kannanottoja siitä, että valtion holhous viinanjuonnin rajoittamisessa on vähenemässä. Vastuu alkoholin käytöstä on yhä enenevässä määrin siirtynyt käyttäjän omalle vastuulle. Eniten kuitenkin viinan haittavaikutuksista joutuvat kärsimään läheiset perheen jäsenet ja ystävät. Tietenkin käyttäjä itsekin kokee varoittavat merkit viinan vaarallisuudesta. Yliannostuksesta johtuu kankkunen, sammuminen, pahoinvointi, oksentelu. Nämä ovat vaaran merkkejä, jotka jokaisen käyttäjän on otettava vakavasti. Yksi merkki siitä, että ei ole enää kohtuullista käyttöä. Alkoholin aikaansaama mielihyvä on usein kovin lyhyt, ja alkoholin nauttimisesta aina seuraa väijäämättä jonkinasteinen elimistön vastareaktio, joka on negatiivinen kokemus. Kolme keskiolutta säännöllisesti päivittäin on haitallinen terveydelle pitemmän päälle.

Poliisi on joutunut yhä uudelleen ja uudelleen toteamaan kotihälytyksillä perhe-riitojen merkeissä alkoholin haittailmiöt. Syyttömät lapset joutuvat jatkuvasti näkemään ja kokemaan samat murhenäytelmät, kun joku perheenjäsen on joutunut pahoinpidellyksi liiallisen alkoholin käytön seurauksena.

Poliisi on joutunut työssään kohtaamaan yhä enemmän alkoholista johtuvia haittoja. Rattijuopumusten määrä näyttää olevan korkealla tasolla, samoin pahoinpitelyt ja vahingonteot. Alkoholin lisäksi mukana yhä useammin on myös huumeet ja laittomat lääkkeet ja hormonit.

Ihmiskunta on kautta aikojen halunnut sekoittaa jotenkin päätään ja suomalaisen alkoholin käyttöön on kuulunut tyypillisenä humalahakuisuus ja voimientuntoon tuleminen ja osin näyttämisen halu. Tämä on näkynyt mm. nuorison parissa niin, että kaljakassin kantaminen on ollut jotenkin asiaan kuuluvaa ja rehvakasta. Useimmat veriteot on tehty päihteiden alaisena vihasta, kostosta, mustasukkaisuudesta ja epätoivosta jne.

Mikä tässä nyt neuvoksi? Olisiko nyt sisäisen kasvun aika? Tehokkaita vastavoimia tarvitaan alkoholin kulutuksen lisääntymisen hillitsemiseksi silläkin uhallalla, että veromarkkoja kilahtaisi yhä vähemmän kansakunnan verokirstuun. Olen ollut mukana pitkään Yhdessä Elämään Lempäälässä toiminnassa. Tässä toiminnassa on sellainen punainen lanka, että ketään ei jätetä yksin, vähiten lapsia ja nuorisoa, ei lähdetä syyttelemään ketään, vaan nostetaan vakavat asi-

---

at esille ja pyritään vaikuttamaan havaittuihin ongelmiin positiivisesti ja rakentavasti, pyritään kasvamaan yhdessä, vaikka yhä enemmän perheet näyttävätkin jäävän omiin koloihinsa.

Perheen sisäiset jännitteet purkautuvat usein voimalla, jota poliisi joutuu selvittelemään. Parempi olisi, että perheen sisällä olisi rohkeutta, voimaa ja taitoa ratkaista syntyviä ongelmia. Haluaisin rohkaista kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat joutuneet kokemaan alkoholista ja päihteistä johtuvia ongelmia, ottamaan yhteyttä ammattiauttajiin ja ystäviin, jotta tilanne saataisiin korjatuksi ajoissa.

Pidentyvät ja lämpenevät päivät houkuttelevat kuntalaisia olemaan yhä enemmän ulkona ja siellä tavataan myös niitä, joista kuningas alkoholi on ottanut kunnan otteen. Lapsia, jotka ovat juoneet itsensä kantokuntoon, on autettava, heitä ei voi jättää huomioimatta, ja samanlainen lienee tilanne aikuistenkin kohdalla.

Yksi vakava huomio lasten alkoholin käytössä on se, että lähes poikkeuksetta taustalla on joku aikuinen, joka on alkoholin lapselle luovuttanut, monesti pientä hakupalkkaa vastaan. Nyt näyttää siltä, että kaljakassit ovat muuttuneet viinapulloon, jota on helpompi kantaa ja hintakin edullinen. Aina se, joka on viinan tai oluen lapselle luovuttanut on syyllistynyt rikokseen ja on vastuussa teostaan. Jos lapsi kuolee yliannostuksesta viinaan, on viinan luovuttaja mahdollisesti syyllistynyt kuolemantuottamukseen. Tätä olisi kaikkien viinan välittäjien mietittävä. Keskustellaan tästä asiasta aikuistuvien (18 vuotta, 20 vuotta täyttävien) ihmisten kanssa, jotka ovat tekemisissä alle 18-vuotiaiden kanssa.

Nyt olisi nähdäkseen sopiva aika rynnistää kukin omalla tahollaan vaikuttamaan siihen, että alkoholin kokonaiskulutus ei lisääntyisi ja kurjistaisi yhteiskuntaamme yhtään enempää. Vapauden pitäisi kasvattaa vastuuseen. Jos näin ei tapahdu, suomalaiset juovat itsensä maailmantilastojen kärkeen ja tästä seuraa väijäämättä ongelmia terveydelle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, rikollisuudelle ja perheyhteisölle.

Alkoholin nauttimisesta olisi nyt ryhdyttävä käymään asiallista keskustelua. Eri tahoilta olisi tuotava esille jatkuvasti totuus alkoholin haittavaikutuksista terveydelle ja sosiaaliselle kanssakäymiselle. Kohtuus alkoholinkulutuksessa olisi määriteltävä samoin päiväannoksen suuruus. Tämä sen vuoksi, että kukaan meistä ei oikein tiedä, mikä on kohtuus. Ei alkoholistikaan tunnusta, että hänellä on alkoholiongelma.

Markku Myllymäki, vanhempi konstaapeli, Nokian kihlakunta, Lempäälän palvelutoimisto

◆ NUORTEN HYVINVOINTI LEMPÄÄLÄSSÄ

Kouluterveys 2003-kyselyn raportti valmistui joulukuussa. Stakesin tekemässä valtakunnallisessa tutkimuksessa kyselyyn vastasivat peruskoulun 8. ja 9.luokat Hakkarissa ja Sääksjärvellä sekä Lempäälän lukion 1. ja 2. vuosikurssin oppilaat. Peruskoulun yläluokilta oli vastaajia 430 ja lukiosta 173, kysely tehtiin huhtikuussa 2003.

Raportissa esitetään tulokset elinolojen, koulutyön, terveyden ja terveystottumusten muutoksista. Edellinen kysely tehtiin kaksi vuotta sitten ja tulokset osoittavat nyt osittain parempaa.

Elinolot

Nuorten elinoloissa yläkouluikäisillä ei tapahtunut suuria muutoksia kahdessa vuodessa. Vanhempien työttömyys väheni hieman, vuonna 2003 oppilaista neljäsosalla ainakin toinen vanhemmista oli ollut työttömänä vuoden aikana. Ydinperhe perhemuotona yleistyi, 18% nuorista asui muussa kuin ydinperheessä.

Vanhemmuuden puute kuitenkin lisääntyi 1997-2003 (19%- -24%). Yli kolmasosa oppilaista ilmoitti, ettei vanhemmat tienneet heidän viikonloppuiltojen viettoapaikkaa. Viidesosa oppilaista oli toistuvia rikkeitä ja kuudesosa oli kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana. Vanhempien tupakointi ja muussa kuin ydinperheessä asuminen olivat harvinaisempia kuin Pirkanmaalla keskimäärin, samoin vanhempien työttömyys ja vanhempien tietämättömyys nuorten illanviettopaikasta. Muilta osin yläluokkalaisten elinolot olivat maakunnan keskitasoa.

Lukiossa ilman läheistä ystävää olevien osuus lisääntyi vuosina 1999-2003 alle kymmenesosasta noin kuudesosaan. Lukiolaisten elinolot olivat osittain maakuntaa myönteisemmät. Nuorten käyttövarat olivat hieman Pirkanmaan keskitasoa pienemmät.

Koulutyö

Yläluokkalaisten opiskeluympäristö parani vuodesta 2001, silloin kunnassa oli vain yksi yläkoulu, joten tilanahtauteen tuli helpotusta Sääksjärven koulun laajennuksen myötä. Huono sisäilma haittasi opiskelua 65% hakkarilaisia ja 46% sääksjärveläisiä yläluokkalaisia, lukiolaisten vastaava prosentti oli 58. Koko Pirkanmaahan verrattuna ainoastaan Sääksjärvi alittaa maakunnan keskitason. Tämä on selkeä epäkohta, johon kunnassa tulisi reagoida.

Koulun työilmapiiri yläkoulussa parani vuosina 1999-2003 selvästi. Vuonna 2003 noin neljäsosa (23%) koki työilmapiirissä ongelmia, kun vuonna 1999 ongelmia kokevien osuus oli 41 %. Samalla ajanjaksolla kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi. Koulun liittyvän työmäärän kokeminen liian suureksi väheni, mutta pysyi edelleen yleisenä (49% - 43%). Kahdella viidesosalla oli opiskeluvaikeuksia ja noin kolmasosa yläluokkalaisista koki, ettei saanut apua kouluvaikeuksiin koulusta tai kotoa. Koulun työilmapiirissä koettiin maakuntaa kuitenkin hieman harvemmin ongelmia.

Koulun fyysiset työolot haittasivat Lempäälän lukiolaisten opiskelua yleisemmin kuin maakunnassa keskimäärin (52% vs. 44%). Yhä useampi opiskelija koki koulun liittyvän työmäärän liian suureksi ja opiskeluvaikeuksia kokevien osuus lisääntyi kahdessa vuodessa (41 % - 50%). Aiempia vuosia useampi ei pitänyt koulunkäynnistä lainkaan (6%). Koko Pirkanmaahan verrattuna Lempäälän lukiolaiset pitivät koulun ilmapiiriä myönteisempänä kuin maakunnassa yleensä.

Terveys

Useat päivittäiset oireet, masentuneisuus, väsymys ja päänsäryt olivat maakuntaa yleisempää Lempäälän yläluokkalaisilla. Viikoittaiset päänsäryt vähenivät kuitenkin kahdessa vuodessa (37% - 30%). Lääkäriin toteamat pitkäaikaissairaudet (10% - 14%) ja masentuneisuus (11% - 15%) lisääntyivät kahdessa vuodessa. Oppilaista 30%:lla oli viikoittain niska- ja hartiakipuja. Lähes neljäsosa nuorista koki terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, mikä on iso lukuja maakuntaa yleisempää.

Arviot kouluterveydenhuollosta ja sen saatavuudesta olivat vuoteen 2001 verrattuna selvästi myönteisempiä. Kouluterveydenhuoltoon tyytymättömien osuus laski kahdessa vuodessa neljäsosasta alle viidesosaan ja vuotta 2001 harvempi koki vastaanotolle pääsyn vaikeaksi. Jälleen kerran näkyvä oppilasmäärän jakautuminen kahteen kouluun edullisena tuloksissa.

Lukiolaisilla viikoittaiset niska- ja hartiakivut sekä päänsäryt vähenivät kahdessa vuodessa. Kuitenkin 28%:lla oli edelleen viikoittain niska-hartiakipuja ja lähes neljäsosalla oli päänsärkyä viikoittain. Keskivaikea ja vaikea masentuneisuus yleistyi vuosina 1999-2003 (7% - 14%) ja lääkäriin toteamat pitkäaikaissairaudet yleistyivät kahdessa vuodessa hieman (10% - 13%). Yli neljäsosa nuorista koki oman terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi. Nuorten terveys oli pääosin maakunnan keskitasoa.

Lukiolaiset olivat tyytyväisempiä kouluterveydenhuoltoon kuin maakunnassa keskimäärin.

Terveystottumukset

Yläluokkalaisten terveystottumukset olivat myönteisempiä kuin kaksi vuotta sitten. Kouluruuan syömättä jättäminen väheni ja vuonna 2003 nuorista 7% ilmoitti, ettei syönyt koulussa ruokaa. Kuudesosa nuorista koki seksiasiat itselleen ajankohtaiseksi ja huono seksuaaliterveystietous väheni vuodesta 2001 (35% - 29%). Noin neljäsosa nuorista meni kello 23 jälkeen nukkumaan. Myöhäinen nukkumaanmeno oli hieman yleisempää kuin maakunnassa keskimäärin.

Päivittäin tupakoivien osuus väheni yli neljäsosasta kuudesosaan ja palasi vuotta 2001 edeltävälle tasolle. Humalajuominen ja useiden päihteiden käyttö vähenivät kahdessa vuodessa. Vuonna 2003 oppilaista 18% joi itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuussa ja noin joka kymmenes oppilas oli kokeillut laittomia huumeita. Päihteiden käyttö on Sääksjärven koulussa hiukan yleisempää kuin Hakkariassa. Tupakanpoltossa Sääksjärvi ylittää maakunnan keskitason, Hakkari alittaa. Humalajuominen on Sääksjärvellä samaa luokkaa kuin Pirkanmaalla keskimäärin, mutta Hakkari alittaa keskiarvon. Myöskin huumeekokeiluissa Sääksjärvi ylittää Pirkanmaan keskitason ja Hakkari alittaa reilusti.

Myöskin lukiolaisten terveystottumukset ovat menneet myönteisempään suuntaan. Kouluruuan syöminen kohentui selvästi vuodesta 2001. Kaksi vuotta sitten 15% nuorista ilmoitti laiminlyövänsä kouluruuan, nyt vastaava osuus oli 6%. Neljäsosa lukiolaisista meni nukkumaan klo 23 jälkeen, mikä oli maakuntaa harvinaisempaa.

Nuorten päihteiden käyttö väheni kahdessa vuodessa. Vähintään kerran kuussa toistuva humalajuominen väheni 25% - 14%, päivittäin tupakoivien osuus laski

viidesosasta alle kuudesosaan ja laittomien huumeiden kokeilu laski kymmenesosaan. Päihteiden käyttö oli päivittäistä tupakointia lukuun ottamatta maakunnan keskitasoa harvinaisempaa.

Huono seksuaaliterveystietous oli maakuntaa yleisempää (13% vs. 8%) ja maakuntaa harvempi koki seksiasiat itselleen ajankohtaiseksi.

Johtopäätöksiä

Terveys 2015- kansanterveysohjelmassa on korostettu erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Tämän ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi on Lempäälässä vielä tehtävä paljon töitä. Vaikka osa oireista väheni kahdessa vuodessa oli oireiden kokeminen edelleen yleistä yläluokilla ja lukiossa. Erityisesti kiinnittyi huomio niska- ja hartiakipuihin, joita tytöt kokevat selvästi useammin kuin pojat. Niskan, hartioiden ja selän terveyden vahvistaminen ovat tärkeitä sekä koulussa että kotona. Masentuneisuus lisääntyi hieman sekä yläluokilla että lukiossa. Oppilashuoltohenkilöstö on tämän kokenut jokapäiväisessä työssään. Lisäresurssia on saatu nuorisopsykiatrisesta työparista, jota on mahdollisuus konsultoida säännöllisesti.

Nuorten humalajuominen, useiden päihteiden käyttö ja tupakointi vähenivät yläluokilla ja lukiossa. Päihteiden käyttö oli kuitenkin edelleen yläluokilla melko yleistä. Päivittäin tupakoivien osuus oli yläluokilla hieman Terveys 2015 - ohjelman runsaan kymmenen vuoden päähän asetetun tavoitetason (enintään 15% 16-18-vuotiaista) yläpuolella. Lukiossa päivittäinen tupakointi oli tavoitetasolla.

Koulukiusaaminen väheni hieman yläluokilla, 7% oppilaista koki kiusaamista vähintään kerran viikossa (2001-10%).

Suuri enemmistö Lempäälän nuorista voi varsin hyvin. Merkittävää pahoinvointia kasautuu kuitenkin noin joka kolmannelle

Kunnallista hyvinvointistrategiaa valmisteltaessa tämä kouluterveyskysely nostaa keskeiseksi haasteeksi peruskoulujen ja lukion oppilas- ja opiskelijahuollon. Koululakien muutokset velvoittaa sosiaali- ja terveyssektoria ja koulusektoria yhteistyöhön oppilashuollon ja opiskelijahuollon kehittämiseksi. Oppilashuoltostrategian luomiseksi Lempäälään on jo työryhmä kutsuttu koolle koulutoimen aloitteesta ja sen on tarkoitus kevään aikana moniammatillisesti laatia kunta-kohtainen kehittämissuunnitelma.

Armi Nikander, kouluterveydenhoitaja

4. ASIANTUNTIJALOUSUNNOT

◆ KOULUN NÄKÖKULMASTA

Ennaltaehkäisevä päihdetyö ja koulu - päihdevalistuksesta päihdekasvatukseen

Helsingissä järjestettiin viime vuonna Nuorten Viinakäräjät. Käräjille oli kutsuttu 350 nuorta keskustelemaan päihteiden käytöstä. Käräjien kuluessa nuoret saivat vastata kysymyksiä, joilla pyrittiin kartoittamaan nuorten käsityksiä päihteistä ja päihdevalistuksesta.

Nuoret näkivät koulun merkityksen päihteiden käyttöön puuttumisessa varsin pienenä. Vain 4,4 % nuorista katsoi koululla olevan merkittävä rooli päihteiden käytön estäjänä. Koulun rooli auttajana päihteiden käyttöön liittyvissä ongelmissa nähtiin myös vaatimattomana. Nuorten mielestä tärkein puuttuja ja tukija päihteiden käyttöön liittyvissä ongelmissa on vanhemmat ja koti.

Nuorten näkemyksiä tukee myös taannoinen kouluterveyskysely. Sen mukaan koulujen päihdevalistus ei juuri näytä vaikuttavan nuorten huumeasenteisiin. Tutkimuksen mukaan ainoa huumekekeiluja estävä tekijä on, että vanhemmat valvovat lastensa menoja ja tuntevat lasten kaverit. Tyttöjen alkoholin käytön todettiin olevan suorassa suhteessa vanhempien, erityisesti äidin asenteisiin. Alkoholin käytön kieltävien raittiiden äitien tyttäret käyttävät selvästi vähemmän alkoholia kuin sallivien tai välin-pitämättömien äitien tyttäret. Nuoriso ei siis näytä oppivan toisenlaista juomatapaa kuin heidän vanhemmillaan on, vaan he seuraavat perinnettä.

Viinakäräjillä nuoret totesivat tarvitsevansa päihteisiin liittyvää tietoa. Päihdevalistus on nuorten mielestä kuitenkin liian usein ylhäältä päin annettua ja toteutettua kalvosulkeista. Nuoret toivoivat myös sitä, että he saisivat itse olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa päihdekasvatuksen sisältöjä.

Nuorten ajatukset Lempäälässä tuskin paljon poikkeavat helsinkiläisten nuorten ajatuksista. Myös meillä haasteet ovat sekä sisällöllisiä että rakenteellisia. Vaikka Pilvi-ryhmä onkin tehnyt ansiokasta työtä, päihdekasvatuksen kenttä on yhä liian hajanainen.

Lempäälään tulisi laatia kaikkia alan toimijoita yhdistävä päihdekasvatusstrategia. Strategian tulisi koordinoita käynnissä olevia ennalta-ehkäisevän päihdetyön työmuotoja ja päihdeohjelmia. Strategia toisi paikalliseen päihteidenvastaiseen toimintaan suunnitelmallisuutta ja pitkä-jänteisyyttä. Se loisi päihdekasvatukselle myös yhtenäisen mallin.

Päihdekasvatusstrategian laatimisprosessi olisi jo omiaan lisäämään nuorten, vanhempien ja opettajien keskustelua asiasta. Prosessi voitaisiin hyvin käynnistää esimerkiksi Helsingin mallin mukaisilla nuorten käräjillä. Päihdekasvatusstrategian toteutumisesta olisi arvioitava vuosittain.

Koulun kohdalla päihdekasvatusstrategia voisi hyvin olla esimerkiksi osa oppilashuoltostrategiaa. Opettajille olisi järjestettävä koulutusta, joka helpottaisi

---

heidän mahdollisuuksiaan puuttua varhaisessa vaiheessa nuorten päihdekokeiluihin. Opettajat tarvitsevat selkeitä ja toimivia väliintu-lomalleja. Koulutus voisi olla esimerkiksi jatkoa hyvää ja konkreettista materiaalia tuottaneelle Lions Quest -koulutukselle, jonka monet opettajat ovat Lempäälässä suorittaneet.

Sisällöllisesti päihdevalistuksesta olisi siirryttävä päihdekasvatukseen. Päihdeopetuksen opetusmenetelmiä tulisi muuttaa keskustelevampaan ja avoimempaan suuntaan. Asenteisiin vaikuttavat parhaiten elämykselliset opetusmenetelmät. Myös oppilaiden itsetuntemusta ja ongelmaratkaisutaitoja tulisi voida vahvistaa.

Lempäälän kunnan koulutuspoliittisen ohjelman hankkeessa 3/03 "Oppimisympäristön ajanmukaisuus" on tavoitteeksi asetettu nuorten savuttomuus. Nuorten tupakointi ennakoi vahvasti huume-kokeiluja, mikä olisi erityisesti tupakoivien lasten vanhempien syytä tietää. Tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista 49 % on kokeillut huumeita, kun tupakoimattomista vain 4 %. Huumeiden markkinointi tapahtuu etupäässä juuri tupakoiville nuorisoryhmille. Päihdekasvatuksen kärki tulisikin suunnata selkeästi lasten ja nuorten vanhemmille. Koulujen oppilashuolto ja vanhempainillat tarjoavat kanavan tälle työlle.

Matti Helin, valtiot. toht., koulutuslautakunnan puheenjohtaja

---

◆ KOULUTERVEYDENHUOLTO

Ennaltaehkäisevä päihdetyö kouluterveydenhuollossa

Kouluterveydenhoitaja tapaa lapsen terveystarkastusten yhteydessä seitsemän kertaa peruskoulun aikana. Lisäksi lapset ja nuoret käyvät terveydenhoitajan vastaanotolla erilaisista henkilökohtaisista syistä ja sairastumisen ja tapaturmien yhteydessä.

Jokaisessa lapsen kohtaamistilanteessa pyritään luomaan luottamuksellinen suhde ja aito välittämisen ilmapiiri. lapsen ja nuoren myönteisen minäkuvan kehittymistä tukee se, että koulussa on yksi paikka ja ainakin yksi henkilö, joka hyväksyy hänet omana itsenään ja löytää hänestä vahvuuksia. Myönteisen minäkuvan rakentuminen on erityisen tärkeitä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Lapsen ja nuoren ei tarvitse hakea päihteistä vahvistusta heikolle itsetunnolle. Tupakka- ja alkoholikokeiluista puhutaan vastaanottotilanteissa, annetaan asia-tietoa ja tuetaan päihteettömyyteen.

Alakoulussa tuetaan terveystarkastusten yhteydessä terveellisten elintapojen omaksumista ja tervettä kasvua ja kehitystä ilman päihteitä.

Lisäksi yläluokilla, jos päihdekokeiluja tulee, niin kerrataan päihteiden haittavai-kutukset ja kannustetaan raittiiseen elämäntapaan.

Myös lukiossa vastaanotolla painotetaan omien valintojen merkitystä terveyden ylläpitämisessä. Audit-kysely tehdään ajokortti- ja kutsuntatarkastusten yhteydessä ja tarvittaessa ohjataan päihdetyöntekijälle. Sekä yläasteella että lukiossa ehkäisyasioista keskusteltaessa painotetaan, että tupakka ja hormonivalmisteet eivät sovi yhteen.

Armi Nikander, kouluterveydenhoitaja
Sanna Peltola, kouluterveydenhoitaja

◆ NUORI SOPALVELUT

Päihteettömät tapahtumat pysyvä osa nuorisopalveluiden toimintaa

Nuorten tapahtumat, diskot ja konsertit ovat aina kiinnostavia tapahtumia niin nuorille kuin järjestäjillekin. Tilaisuuksiin liittyy aina vähän juhlimisen kulttuuria. Useasti juhlimiseen liittyy alkoholinkin käyttö, aikuisina moniin juhliin osallistuneina tiedostamme maljojen nostot ja muut kuviot. Kuten kaikki mallit, tämäkin on niitä malleja, jotka helposti siirtyvät nuorten käyttöön. Juhliminen ilman alkoholia on myös hyvin yleistä ja järjestämällä päihteettömiä tapahtumia tavoitellaan alkoholittoman mallin vahvistamista.

Nuorten tilaisuudet ovat myös niitä todellisia valinnan paikkoja, jolloin mitataan suhdetta päihteiden käyttöön. Järjestämällä päihteettömiä tapahtumia nuorisopalvelut osaltaan tukee niitä valintoja, jotka ohjaavat toimintaan ilman alkoholia. Tavoitteena on tarjota mielekästä ja kiinnostavaa tekemistä, joka osoittaa, että ilman päihteitäkin voidaan pitää hauskaa.

Päihteettömien tapahtumien tarkoituksena on tarjota turvallinen vaihtoehto nuorille osallistua tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Jo järjestetyt tapahtumat ovat yllättäneet osallistujamäärillään ja suosiollaan. Kun samalla on panostettu tilaisuuksien laatuun ja järjestelyihin; Selvä perjantai kärki hankkeena, myönteistä kehitystä on selvästi nähtävissä.

Kun järjestäjät panostavat tilaisuuteen ja tarjoavat parasta, tyytyväisyydellä voi todeta, että myös nuoret tarjoavat parastaan. Osallistuminen ilman alkoholia on lähes varauksetta hyväksytty nuorten keskuudessa.

Kun muutkin diskot ja tilaisuudet järjestetään samalla nollapromilleteemalla, kyseessä on selkeä linjaus nuorisopalveluiden toiminnassa.

Päihteettömät tapahtumat ovat pysyvä osa nuorisopalveluiden toimintaa.

Erkki Häkli, nuorisotoimenjohtaja

◆ PERHETYÖN YKSIKKÖ

Ehkäisevä päihdetyö perhetyön yksikön näkökulmasta

Sosiaalityön luonteeseen kuuluu, että asiat ovat yleensä menneet ainakin jonkin aikaa huolestuttavaan suuntaan ja silloin työ aloitetaan jo syntyneen ongelman ratkaisemiseksi. Työllä on kuitenkin mahdollista muuttaa nuoren kehitystä parempaan suuntaan, kuten usein tapahtuukin esim. vanhempien havahduttua huomaamaan nuoren tilanne. Joskus tavoitteena voi olla tilanteen huononemisen ehkäisy, jolloin ehkäistään esim. rikoskierre vaikka päihdeongelma jossain määrin vielä jatkuisikin.

Ensimmäiset viestit perhetyön yksikköön nuorten päihteidenkäytöstä tulevat lähinnä kouluilta, vanhemmilta, ja poliisilta, joskus muilta tahoilta. Nuoren päihteidenkäyttö näkyy koulussa mm. poissaoloina, myöhästelyinä tai outona käytöksenä. Kotona vanhempien huolen herättää nuoren käytöksen muuttuminen, kodin sääntöjen noudattamattomuus, mahdolliset kotoa poissaolot yöaikaan, karkureissut ym.

Nuoren kokonaistilanteen selvittämiseksi ongelmasta puhutaan nuoren, vanhempien ja muiden mahdollisten asianosaisten kanssa. Keskusteluissa selvitetään nuoren päihteidenkäytön syitä ja mahdollisia seuraamuksia sekä nuoren ja vanhempien tuen tarve. Tapaamisissa sovitaan yhteisistä toimenpiteistä esim. tarjoamalla nuorelle ja/tai huoltajille säännöllistä keskusteluapua (koulun sosiaalityöntekijä, päihdetyöntekijä, psykologi, lastensuojelun työntekijä), huumeuseulassa käymisestä ja tukihenkilön järjestämisestä. Joskus nuoren herättämiseksi tarvitaan sijoitus muualle. Tilannetta arvioidaan säännöllisin väliajoin ja tarvittaessa toimintaa muutetaan.

Edellä mainittu työskentely voi joissakin tapauksissa olla ennaltaehkäisevää päihdetyötä, esim. kun syntymässä olevan kierteen katkaisee viranomaisen nopea väliintulo. Toisinaan väliintulosta muodostuu pitempiaikainen hoitosuhde, jolla voidaan ehkäistä vakavampien ongelmien syntyä.

Marja Lehti, sosiaalityöntekijä, Hakkarin koulu
Senni Rönkkö, päihdetyöntekijä, perhetyön yksikkö
Kristiina Salmikivi, sairaanhoitaja (päihdetyö), Lempäälän terveyskeskus

◆ POLIISIN HUUMAUSAI NEYKSIKKÖ

Ehkäisevä päihdetyö poliisin huumausaineyksikön näkökulmasta

Poliisin perinteisenä tehtävä yhteiskunnassa on ollut oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Edellä mainittujen päämäärien saavuttamiseksi poliisin tulee toimia tehokkaasti yhteistyössä muiden viranomaisien sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.

Kansalaisten keskuudessa poliisi ymmärretään usein viranomaiseksi, joka käyttää rangaistusmääräysmenettelylain suomaa valtaa kansalaisiaan kohtaan. Poliisin rooli muuttuvassa yhteiskunnassa on kuitenkin voimakkaasti muuttunut viime aikoina. Selkeimmin muutos näkyy juuri päihdetyön puolella, jossa poliisille on entistä selkeämmin annettu ohjeet paneutua ennaltaehkäisevään työhön sekä päihdeongelmaisten hoitoon ohjaamiseen.

Poliisin toiminnassa keskeiselle sijalle on asetettu alle 18-vuotiaat nuoret ja heistä etenkin ne, jotka tavataan ensimmäistä kertaa päihteiden parista. Toiminnalla on pyritty pysäyttämään nuori mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja saada hänet itse ajattelemaan omaa tilannettaan ja elämäänsä tulevaisuutta silmällä pitäen. On kuitenkin valitettavaa huomata, että varsin usein nuorten päihteiden käyttö on jatkunut usein jo varsin pitkään ennen kuin poliisi tavoittaa nuoren kadulta.

Edellisen johdosta avoin sidosryhmäyhteistyö eri toimijoiden kanssa on osoittautunut varsin tehokkaaksi keinoksi puuttua nuorten päihdeongelmiin heti niiden ilmennyttyä.

Poliisin ennalta ehkäisevä työ on pitkään kohdistunut koululaisiin ja nuoria on valistettu melko erilaisillakin tavoilla päihteistä ja niiden vaaroista. Ongelmana on aina vain yhteisen valistusmallin puuttuminen kyseisestä toiminnasta. On kuitenkin sanottava, että kyseinen ennalta ehkäisevän päihdetyön malli tuntuu puuttuvan viranomaisilta Suomessa kokonaisuudessaankin. Lisäksi useat toimijat päihdesektorilla tekevät varsin usein päällekkäistä työtä toisistaan tietämättä ja tämä on omiaan heikentämään toiminnan tehokkuutta.

Viime aikoina ehkäisevässä työssä on alettu korostamaan merkittävästi lasten vanhempien roolia lastensa kasvattajina. On havaittu, että ehkäisevän työn suuntaaminen juuri lasten vanhempiin antaa hyviä tuloksia ja päihdeongelmiin pystytään puuttumaan näin vieläpä varsin aikaisessa vaiheessa kun vanhempien tietoisuutta etenkin huumeapäihteiden osalta on lisätty ehkäisevällä työllä merkittävästi. Nykypäivän vanhemmat ovat usein varsin tietämättömiä nuorten päihdekuluttuuriin liittyvistä asioista. Täten esimerkiksi koulujen ja urheiluseurojen ns. vanhempainillat ovat oivia paikkoja ehkäisevän työn tekemisessä.

Poliisin näkökulmasta päihdeongelmaisten nuorten ja heidän perheidensä tukeminen on osoittautunut varsin usein myös erittäin tarpeelliseksi ja tehokkaaksi tukimuodoksi matkalla kohti päihteettömyyttä. Tuki on usein ollut keskustelua lähinnä vanhempien ja heidän lastensa kanssa. Keskusteluissa on yhteisesti

---

käyty läpi niitä erilaisia vaikeuksia joita nuori joutuu kohtaamaan pyrkiessään irti päihteistä ja päihteisiin liittyvistä vaikuttimista.

Jari Luoto, rikoskomisario, Tampereen kihlakunnan poliisilaitos

5. ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN NYKYISET TYÖKALUT

- ◆ LaSE-TOIMINTA — Lapselle Selvä Elämä -projekti
Idea syntyi MLL:ssä vuonna 1996. Uskottiin, että päihteidenvastainen valistus menisi paremmin perille, jos valistaja olisi koolailalla samanikäinen kuin valistettava. Uskottiin myös, että päihteidenvastainen valistus on myöhässä, jos se alkaa vasta yläasteella. Näihin uskomuksiin oli perusteita: palaute kouluissa kiertävistä 30-50 vuotta oppilaita iäkkäämmistä valistajista oli toisinaan musertavaa, ja oli näyttöä siitä, että tupakka, alkoholi ja jopa huumeet tulevat mukaan nuorten elämään jo n. 10-13 vuoden — ääritapauksissa jo 6-9 -vuoden iässä.

Näin syntyi LSE-, myöhemmin LaSE-projekti: yläkoulujen tukioppilaita koulutetaan 10-15 tunnin lisäkurssilla (varsinaisen tukioppilaskurssin lisäksi) "matkasaarnaajiksi", jotka käyvät oman yläkoulupiirinsä alakoulujen 4.-6. luokilla pitämässä vähintään kaksi, mutta mielellään neljä oppituntia alkoholin, tupakan, huumeiden ja lääkkeiden väärinkäytön vaaroista. Oppitunnit he saisivat suunnitella itse vaikkapa sarjaksi, jossa annetaan läksyjä tai tehtäviä, jotka seuraavalla kerralla — kun mennään uuteen asiaan — tarkastetaan.

Jotta projekti käynnistyisi samanaikaisesti koko maassa, eikä tukioppilaiden tarvitsisi matkustaa sinne tänne koulutustilaisuuksiin, otettiin käyttöön ns. junakoulutus lokakuussa 1996. Siinä MLL:n vuokraama juna kulki pitkin Suomea ja otti asemilta mukaansa kiinnostuneita tukioppilaita, antoi koulutuksen junan kulkiessa ja palautti taas lähtöasemalleen. Hakkarin Lempäälän yläasteelta innostui ko. muutaman tunnin nettokoulutukseen lähtemään kolme tukioppilasta (Heidi Grankvist, Anna Virtanen ja Anna Henttonen).

He tulivat reissusta intoa puhkuen ja niinpä uudelta Lempäälän Pilvi-ryhmältä kysyttiin marraskuussa 1996, rahoittaako se tukioppilaiden laajemman (12 h) koulutuksen alkuvuodesta 1997, jotta Hakkarin koulupiirin kymmenellä ala-asteella ainakin kuutosluokat ehdittäisiin valistaa kevään mittaan. Ja toimenkuvaansa hakeva Pilvi-ryhmä lupasi näin tehdä. Niinpä helmikuussa 1997 kahtena lauantaina koulutettiin 15 tukioppilasta valistajiksi, jotka maaliskuussa kävivät 1997 Lempäälän alakouluissa 5.-6. luokilla pitämässä kaksi valistustuntia.

Talvella 1998 tämä halukkaiden värväminen, luennoitsijan pestäminen ja tilojen sekä muonituksen järjestäminen oli jo rutiinia. Tosin MLL:llä pyöri TV:ssä Toivomuslähde-niminen ohjelma, josta saattoi soittaa itselleen lempimusiikkia, ja joka oli tarkoitettu LaSE-projektin tukemiseen. Kun katsojia piti motivoida hintavan minuuttitaksan käyttämiseen, näytettiin ohjelman välissä lyhyitä pätkiä tukioppilaiden koulutustilaisuuksista. Ja kun Lempäälä oli ensimmäisiä projektikuntia, niin kuvausryhmä kävi ikuistamassa koulutusta maaliskuussa 1998.

Näin jatkettiin sitten vuosina 1999, 2000 ja 2001, niin että 4. luokatkin ja EMUN 4.-9. luokat tulivat vähitellen valistuksen piiriin. Talvi 2002 toi organi-

sointiongelmia, kun Lempäälän tukioppilaat olivat nyt kahdessa perusasteen vuosiluokkien 7-9 koulussa, ja valistusreviiri oli jakautunut myös. Mutta Hakkarin ja Sääksjärven tukioppilaat koulutettiin yhdessä; he itse päättivät mille kouluille menevät valistamaan (syntyi kahden koulun tukioppilaiden sekaryhmiä), valistus hoidettiin ja viulut maksoi perinteisesti Pilvi-ryhmä — nyt jo ennaltaehkäisevän päihdetyön momentilta.

Tätä uutta traditiota sitten jatkettiin 2003 ja 2004. Tietenkään nämä kahdeksan kevättä eivät ole menneet ongelmitta: tukioppilaat ovat kiireisiä ja yhteishaun ja jaksonloppukokeiden stressaamia huhtikuulle, toukokuussa taas monella 6. vuosiluokan koululla on runsaasti erikoisohjelmaa. Näin oppituntien sovittaminen valistajien ja valistettavien aikatauluihin on ollut työlästä, ja joskus työläys on lisääntynyt opettajienkin toimesta (tukioppilaat eivät ole päässeet omilta tunneiltaan tai heitä ei ole hyväksytty — aihepiirin vuoksi — pitämään alaluokkien tunteja).

Mutta joka kevät joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikkien koulujen kaikki 4.-6. luokat on valistettu eli jo vuosia on pyörinyt järjestelmä, jossa lempääläinen nuori on saanut neljänneltä luokalta aina yhdeksänteen luokkaan asti päihdevalistusta (LaSE + Päihdeviikko). Mutu-pohjaisesti se lienee maksanut siihen käytetyt varat takaisin ennaltaehkäistyinä päihderiippuvuuksina. Joka tapauksessa tähän mennessä n. 130 nuorta on saanut arvokasta esiintymiskokemusta ja n. 50 nuorta stipendin erityisestä tunnollisuudesta LaSE-oppituntien pitämisestä.

(Jorma Kunnas)

◆ PÄIHDEVIIKKO

Tällä tarkoitetaan vuosiluokkien 7-10 -ikäisten (ent. yläasteikäisten) kouluviikkoa, jonka teemana on päihteiden vastainen valistus. Ottaen huomioon oppilaiden vastaanottavuuden nousun talven aikana, organisoinnissa käytettävien tukioppilaiden opiskelu- ja tukioppilaskiireet sekä lähestyvän vapun ja kesän, viikko on sijoitettu kevääseen, huhtikuulle. Ensimmäinen viikko pidettiin 1994 silloisella Lempäälän yläasteella eli Hakkarin koululla. Siitä lähtien viikkoja on pidetty vuosittain, niin että viime keväinen oli jo järjestyksessä XI. Pienen tuumaustauon jälkeen 2001 aloittanut Sääksjärven vuosiluokkien 7-10 -yksikkö aloitti päihdeviikkoyhteistyön Hakkarin kanssa keväällä 2003, mutta viikon ulottaminen Lempäälän lukiolle ei ole onnistunut kuin keväällä 2002.

Idea päihdeviikosta on Katariina Ylä-Rautio-Vaittisen, joka toimi Hakkarissa koulun sosiaalityöntekijänä lukuvuonna 1993-1994. Ko. talven tukioppilaat innostuivat jopa tekemään valistuselokuvan (Niina - kuin yksi meistä, editoitu, tekstitetty, musiikkitaustoitettu video, n. 50 min, Lempäälän oppimateriaalikeskus, 1994), jossa seiskaluokkalainen tyttö n. 20-vuotiaan viikonloppukäyttäjäpoikaihastuksen kautta jää koukkuun, josta on hänen koulunkäynnilleen, tulevaisuudelleen, perheelleen ja ystävilleen traagisia seurauksia. Filmi oli — nyt ajateltuna — varsin profeetallinen, ja kohtaustensa, kielenä, jne. puolesta sellainen, ettei sitä olisi voitu filmata, leikata ja ensi esittää milloinkaan muulloin kuin Satu Procopén rehtorikauden myrskyisinä loppuviikkoina.

Elokuvia ei ole sen koommin tehty, mutta muut 1994 käyttöön otetut toimintaperiaatteet ovat säilyneet vuodesta toiseen. Hakkarin koululle — 2002

myös lukiolle ja 2003-2004 Hakkarisiin ja Sääksjärvelle — on kutsuttu likelle gurutasoa ylittävä päihdevalistaja, joka on pitänyt 2 h massaluentoja (keskimäärin 4 perusluokkaa yhtäaikaan) sekä 7. lk:n että 9. lk:n oppilaille. 7. lk:n esitys ja 9. lk:n esitys ovat eronneet toisistaan oppilaiden iän mukaisesti kohdennettuna. Alkuun vuosikaupalla nämä luennot piti tamperelainen ex-käyttäjä, viime talvena edesmennyt Jukka Toikko, mutta nyt 2000-luvulla raumalainen huumeepoliisi, ympäri maata kiertävä Hannu Jore. Kummankin esitykset ovat olleet vaikuttavia: pyörtymiset ja oksennuspussit ovat kuuluneet asiaan.

Väliin jäävälle 8. lk:lle on pidettiin perusluokittain muun tyyppisiä 1 h valistustunteja, joiden pitäjää — ja samalla 7.-9. lk:ien huoltajaintilaisuuden pitäjää — vaihdettiin vuosittain päihdeinvastaista työtä tekevistä järjestöistä toiseen, koska ei ole löydetty yhtä sopivaa konseptia kuin 7. ja 9. lk:n kohdalla: oppitunnit olivat yleensä jotenkin yksipuolisia ja liikaa ko. tahon mm. varojenkeruuta propagoivia. Aikaa myöten sitten päädyttiin kokeilemaan sekä huumebussia että päihdeputkea, ja kokemukset olivat niin positiivisia, että edellisestä kasvoi Lempäälän Pilvi-ryhmän päihdeviikon lisäksi pyörittämä n. 1.5 vuoden välein toteutettava operaatio Hakkarin ja Sääksjärven kouluilla ja jälkimmäisestä päihdeviikon 8. lk:n valistuksen jokavuotinen sisältö.

Tämän rinnalla on sitten ollut vielä muutakin. Tukioppilaiden pitämät päivänavaukset ko. viikolla alkoholista, tupakasta, huumeista ja lääkkeiden väärinkäytöstä ovat olleet päihdeviikon sisältöä alusta lähtien. Lähes 10 vuotta Hakkarin koulu "koristeltiin" päihdeviikoksi tukioppilaiden tekemillä valistusbanderoleilla, julisteilla ja nukeilla, mutta tavasta luovuttiin, kun suuritöiset "viritukset" piti heti päihdeviikon päättyessä purkaa, etteivät ne olisi aiheuttaneet riitasointua Lempäälän mieskuoron vappumatinean kuulijakunnan sieluissa. Alkuvuosina myös Lempäälän nuorisotoimi piti Hakkarin "montussa" välituntiriehaa koko viikon, mutta siitä luovuttiin vähitellen 90-luvun lopulla. Ja huoltajaintilaisuuksia ei ole vuosiin pidetty sitkeän yleisökadon vuoksi.

Alkuvuosina päihdeviikon kustannukset (luennoitsijapalkkiot, jne.) katettiin "kerjäämällä" rahat paikallisilta hyväntekeväisyys-, yms. järjestöiltä ja yrityksiltä. Sitten siirryttiin järjestelmään, että kustannukset vuoro-vuosin kantoi milloin nuoriso-, milloin sosiaali- ja milloin terveystoimiala. 1990-luvun puolivälissä perustetun Lempäälän Pilvi-ryhmän työn vakiintuessa ja saavuttaessa tunnettavuutta, ko. ryhmä alkoi saada — nuoriso-työn budjettiin sisällytetyn — vuotuisen määrärahan "ennaltaehkäisevään päihdetyöhön", jolloin päihdeviikon kustannukset ryhdyttiin maksamaan sieltä. Vaikka tieteellistä näyttöä ei ole, niin luultavasti päihdeviikkoon käytetyt rahat ovat tulleet korkoineen takaisin — ennaltaehkäistyinä päihderiippuvuuksina.

(Jorma Kunnas)

◆ PÄIHDEPUTKI

Päihdeputki toteutetaan pääsääntöisesti keväisin. Toteuttajana toimii Pilvi-ryhmä. Toiminnan tavoitteena on tarjota elämyksellistä päihdevalistusta, jossa osittain draaman avulla kerrotaan eri päihdeistä ja niiden vaaroista, korostaen nuoren omaa vastuuta. Kohderyhmänä on yläluokkien jokin luokkataso, joka Pilvi-ryhmässä sovitaan vuosittain. Vuosina 2003 ja 2004 toiminta on kohdennettu 8-luokkalaisille. Käytännössä päihdeputki toteutetaan sovit-

tuna aikana suunnitellusti joko Hakkarin tai Sääksjärven koululla. Päihdeputki on koulupäivän mittainen, nopeatempoinen tapahtuma, jossa yhden rastin mitta on 5 minuuttia. Tilat ovat sisustettu hyvin koskettavalla tavalla. Edellisenä iltana on sekä oppilaiden vanhemmilla että opettajilla mahdollisuus tutustua päihdeputken toimintaan. Oppilaat kiertävät rastit 4-6 oppilaan sykleissä ja viimeisellä rastilla heillä on mahdollisuus antaa palautetta päihdeputkesta suullisesti, sanallisesti ja piirtämällä.

Pilvi-ryhmä myös pitää palautehetken intensiivisen päihdeputken jälkeen.

Vuosittain arvioidaan putken sisältö ja toteutus.

2003 päihdeputki Hakkarin koululla

2004 päihdeputki Sääksjärven koululla

(Päivi Härkönen)

◆ HUUMEBUSSIN VIERAILUT

Vierailut toteutetaan pääsääntöisesti syyslukukaudella. Käytännön toteutuksesta vastaavat kunnan nuorisopalvelut ja koulut sekä Lempäälän seurakunta. Huumebussin vierailun tavoitteena on tarjota lapsille ja nuorille ennaltaehkäisevää päihdevalistusta nykyaikaisella ja mielenkiintoisella, erilaisella tavalla.

Kohderyhminä ovat 7-9 luokan oppilaat, tarvittaessa myös 6 luokan oppilaat mukana. Huumebussi vieraillee sekä Hakkarin että Sääksjärven kouluilla.

Toimintatapa on ollut hyvä ja erilainen, joka on herättänyt keskustelua oppilaiden keskuudessa.

2002 vierailu toteutui sovitusti

2003 bussi ei saapunut, vaikka kaikki oli valmiiksi sovittu

2004 syksyllä toteutetaan Elämä on parasta huumetta ry:n kautta

(Erkki Häkli)

◆ PÄIHTEETTÖMÄT TAPAHTUMAT

Päihdeettömät tapahtumat ovat tulleet pysyväksi osaksi kunnan nuorisopalveluiden toimintaa. Järjestettäessä tilaisuuksia omana toimintana tai yhteistyössä, päihdeettömyyden edellytys liitetään itsestänselvyytenä järjestäjien tavoitteisiin, vaikka nuoret esittävätkin vastakkaisia mielipiteitä. Tapahtumat toteutetaan yhteistyökumppaneiden kanssa hyvin tehtyjen suunnitelmien pohjalta. Päihdeettömyys tarjoaa laajalle nuorisojoukolle mahdollisuuden pitää hauskaa turvallisesti. Aikuisten viestinä välittyy päihdeettömyyden suosiminen hyvän kasvun tukemisessa. Tapahtumat ovat järjestään onnistuneet hyvin ja nuorilta tulee hyvää palautetta. Väkeä tapahtumissa on ollut myös hyvin. Tärkeä osa tapahtuman onnistumisessa on riittävä vapaaehtoisten aikuisten läsnäolo.

Tapahtumia (joissa päihdeettömyys onnistuneesti esillä):

Marraskuu 2002	Selvä perjantai Hakkarin Liikuntahallissa Kwan
Maaliskuu 2003	Nuorisodisko Sääksjärven koulu
Toukokuu 2003	Nuorisodisco (6-7 lk) Sääksjärvellä
Kesäkuu 2003	Summer Party -bänditapahtuma Hakkarissa
Elokuu 2003	Beach Party II (kaatosateen keskellä...)
Lokakuu 2003	Selvä Perjantai -tapahtuma Hakkarin liikuntahallissa
Lokakuu 2003	Selvä perjantai Hakkarin Liikuntahallissa DJBB
Maaliskuu 2004	Nuorisodisco Nuorisokahvila Enter
Toukokuu 2004	Technicolour-konsertti Sääksjärvellä

Elokuu 2004

Beach Party III (muuttui nuorten tilaisuudesta
enemmän kaikkien rannalla olijoiden tilaisuudeksi)

(Erkki Häkli)

◆ WALKERS-KAHVILA

Walkers-kahvila on avoinna joka toinen perjantai klo 20.00-24.00 Snadilla elokuusta toukokuuhun. Toiminnan toteutuksesta vastaa nuorisopalvelut yhteistyökumppaneineen. Toiminnan tavoitteena on tarjota turvallinen kokoontumispaikka nuorille, vapaaehtoisten aikuisten toteuttamana. Aikuiset pyörittävät kahvilaa ja varmistavat niin sisällä kuin ulkonakin asiallisen toiminnan. Kohderyhmänä 13-17 -vuotiaat nuoret.

(Erkki Häkli)

◆ SÄÄKSTUPA-KAHVILA

Sääkstupa-kahvila on avoinna perjantaisin ja lauantaisin 18.00-24.00 Sääksjärven nuorisotalolla elokuusta toukokuuhun. Toiminnan toteuttaa nuorisopalvelut yhteistyökumppaneineen. Toiminnan tavoitteena on tarjota päihtetön, viihtyisä ja turvallinen kokoontumispaikka nuorille viikonloppuiltais. Kohderyhmänä 13-17 -vuotiaat nuoret. Vapaaehtoiset aikuiset hoitavat kahvilatoimintaa ja läsnäolollaan luovat turvallisuutta.

(Erkki Häkli)

◆ NUORISOKAHVILA ENTER

Nuorisokahvila Enter toimii päihtetömmällä periaatteella. Enter on nuorten kohtaamispaikka herkullisen, vastajauhetun kahvin kera. Viihtyisä ympäristö yhdistettynä hyvään seuraan ja iloiseen palveluun luo puitteet kahvilan toiminnalle. Lisäksi käytössä on mahdollisuus surffata netissä, lukea lehtiä ja kirjoja, pelata erilaisia lautapelejä ja osallistua toimintaan. Pääasiallisena kohderyhmänä ovat yläasteikäiset ja vanhemmat nuoret.

(Erkki Häkli)

◆ SMOKEFREE-LUOKKASOPIMUS

Taustalla Terveys ry, joka erilaisten järjestöjen yhteistyöelin.

Kilpailu alkoi nimellä No Smoking Class 1989 syksyllä, jolloin suunnattu 7. luokkalaisille. 1993 tulivat mukaan 8. luokat ja 1997 nimi muutettiin Smoke-free Class: ksi.

Ideana on se, että luokka sitoutuu olemaan polttamatta 1.10.-31.3. välin. Sitoumus on sekä henkilökohtainen (huoltajan nähnyt nimmarin kotona) että luokkakohtainen (voidaan laittaa nimmarista koululla seinälle). Jos yksikin luokasta todistettavasti yhdenkin kerran ko. 6 kk:n polttaa, niin luokka putoaa kilpailusta. Viime aikoina on tähdennetty sitä, että nuuskaaminenkin katkaisee luokan mukanaolon.

Käytännössä ollut hankalaa tietää, onko joku polttanut vaikka vapaaajallaan, vaikkei koulussa olisikaan tupakoinnista kärkehtänyt — ja jo tästä syystä valtaosa mukaan lähteneistä 8. lk:ista ja huomattava osa 7. lk:ista karsiutuu ko. 6 kk:n aikana. Ehkä tämä ongelma on ollut taustalla Terveys ry:n sponsoreiden vähenemisessä ja sen myötä SFC-idean markkinoinnin, materiaalin ja palkintojen kuihtumisessa.

Palkinnothan ovat olleet motivaatio em. luokkien tupakoimattomuudelle: loppuun asti. mukana ollut luokka on mukana arvonnassa, jossa on erisuuruisia rahapalkintoja. Tosin rahapalkintojen saamisen todennäköisyys on ollut aika pieni; n. 1000 loppuun asti mukana olleesta luokasta on vuosittain huhtikuussa palkittu n. 15-20 eli 1.5-2 %. Tästä huolimatta Hakkariin on ko. rahavoittoja tullut 1995, 1996 ja 2004. Ja päävoitto (XL FIVE -yhtyeen ilmais-konsertti, johon sai myydä pääsylippuja) 1998.

(Jorma Kunnas)

◆ VANHEMPAINILLAT

Vanhempainiltojen tavoitteena on tiedottaa ja keskustella vanhempien kanssa ajankohtaisista päihteisiin liittyvistä asioista tai huolenaiheista. Tärkeää kohtaamisissa on antaa todellista tietoa päihteistä ja tukea, keinoja, yhteystietoja vanhemmille. Avoin tiedonkulku kotien suuntaan on keskeistä. Tavoitteena on keskustelun rinnalla käyttää draaman keinoja iltojen yhteydessä. Vanhempainilloista lähetetään koteihin hyvissä ajoin kutsu ja tarvittavaa oheismateriaalia. päihdeaiheisia vanhempainiltoja on järjestetty Hyvä Mopo -toiminnan yhteydessä sekä Hakkariin että Sääksjärvellä. Lisäksi Sääksjärven koululla on ollut kaksi päihdeaiheista iltaa.

(Markku Myllymäki)

◆ KOULUISSA PIDETTÄVÄT PÄIHTEIDENVASTAISET OPPI TUNNIT

Päihdeidenvastaisten oppituntien toteutuksen suorittajina voisivat olla apuna mm. poliisi ja terveydenhoitaja vierailevina luennoitsijoina.

Vierailijat käyvät terveystietokasvatuksen normaalilla oppitunnilla pitämässä valistavat ja motivoivat oppitunnit oppilaille. Valistuksen tavoitteena on, että nuoren itsetunto vahvistuisi ja että nuori suhtautuisi kielteisesti päihteisiin; tupakkaan, alkoholiin ja huumeisiin. Lisäksi nuoren olisi tiedostettava tilanteet, jossa on vaara joutua kokeilemaan vastoin omaa tahtoaan päihteitä. Samoin nuoren tulisi osata kantaa vastuutaan toisista kavereista ja vahvistaa ryhmän toimia ohjautua terveelliseen elämään.

Lukukauden alussa olisi koulurauhan kannalta hyödyllistä kertoa tupakointiin ja kaikkiin päihdyttäviin aineisiin liittyvät pelisäännöt yleensä elämässä ja erityisesti koulussa. (Vuodenvaihteen jälkeen poliisilla olisi käytännössä parhaiten aikaa toteuttaa vierailut.)

Akuutissa ilmitulleessa päihdeongelmatilanteessa koulun rehtori ottaisi yhteyden yhdyshenkilöön.

Kohderyhmät olisivat, siten että 5-6 luokka-asteiden oppilaat saisivat osakseen tunnin, joka sisältäisi tupakkavalistuksen ja päihdyttävistä aineista kertovan asian, jossa kerrottaisiin lääkkeistä ja liuotinaineista sekä vahvistettaisiin nuorten itsetuntoa kyetä kieltäytymään heille lähinnä isompien taholta tulevaa päihteen tarjontaa.

Toinen kohderyhmä olisi 7-9 -luokkalaiset, joille kerrotaan alkoholin ja huumeiden vaaroista ja haitoista sekä lainsäädännöstä, mikä liittyy näiden aineiden käyttöön, hallussapitoon ja myyntiin. Lisäksi nuorille kerrotaan vastuullisuudesta lähimmäisestään ja nuoren omista kyvyistä toimia rohkeasti ja vaikuttaa yleiseen suhtautumiseen huumeisiin ja alkoholin käyttöön vastuul-

lisesti.

Vierailut vahvistaisivat nuoren itsetuntoa ja kasvattaisi vastuullisuutta ja vähentäisi päihteiden käyttöä yleensä sekä antaisi eväitä hoitaa myös päihteistä johtuvia ongelmia yhteiskunnassa

(Markku Myllymäki)

◆ VÄHITTÄISMYYNNIN AMMATTILAISTEN KOULUTUS

Tupakan ja alkoholiuomien vähittäismyyntin valvonta kuuluu ensisijaisesti omavalvonnan piiriin.

Poliisi järjestää valvontaiskuja anniskelupaikkoihin vuonna 2004.

Poliisi lähestyy vähittäiskauppiaita teemalla, että he terävöittäisivät omavalvontaa ja että tarpeen vaatiessa ja erikseen sovittaessa poliisi poikkeaisi valistamassa myymälähenkilökuntaa. Valistustapahtuma järjestettäisiin liikkeessä ja paikalla olisi myös terveystarkastaja.

(Markku Myllymäki)

◆ PILVI-RYHMÄ – MONIAMMATILLISEN OSAAMISEN FOORUMI

Pilvi-ryhmä kokoontuu kuukausittain kokoukseen sovittuna ajankohtana. Kokouspaikka on vaihtuva kiertäen pilviryhmän eri toimialojen työpisteissä. Kokousedustajat edustavat Lempäälän kunnan alueella toimivia virallisia tahoja ja vapaaehtoisjärjestöjä.

Edustajat on kutsuttu tai valittu omissa työpisteissään siten, että kaikki ovat itse halukkaita ja motivoituneita työskentelemään ennaltaehkäisevän päihdetyön hyväksi lähinnä nuorten parissa. Kokouksen puheenjohtaja valitaan vuodeksi kerrallaan ja puheenjohtajuus on kiertävä. Kokouksissa pidetään vapaamuotoista pöytäkirjaa ja sihteerinä toimii yleensä kokouspaikan isäntä. Kokouksissa vaihdetaan aina ajankohtaisia asioita sekä suunnitellaan tulevia ajankohtaisia tapahtumia. Lisäksi jaetaan ryhmänjäsenten käymien koulutuksien sisältöjä.

Toiminta:

- Kokous 1 kerta/kk syyskuu-toukokuu
- Kokouspaikka kiertää säännöllisesti
- Puheenjohtajuus vaihtuu vuosittain
- Henkilöt vaihtuvat ryhmässä vuosittain jonkin verran
- Kokouksissa vieraillee edustajia muista yhteistyötahoista
- Kokouksissa aina esillä ajankohtaiset asiat, lisäksi ajankohtaisen toiminnan suunnittelu.
- Kokouksista aina pöytäkirja, tiedoksi jäsenille sekä sosiaalijohtaja Raimo Niemiselle ja opetuspäällikkö Nina Lehtiselle

(Risto Tuominen)

Pilviryhmän jäsenten kouluttautuminen: Moniammatillisen Pilvi-ryhmän jäsenet saavat oman työnsä kautta sekä omaan toimialaan liittyvien lisäkoulutuksien kautta ennaltaehkäisevään päihdetyöhön uusinta tietoa. Nämä ajankohtaiset tiedot saatetaan kaikkien Pilvi-ryhmän jäsenten tietoon yhteisissä kokouksissa. Kouluttautumista tapahtuu ryhmän sisäisesti siten, että alan uusimmat tutkimukset ja toimintamallit mahdollisuuksien mukaan selvitetään ja otetaan käyttöön.

Pilvi-ryhmä selvittää myös koulutuksellista tarvetta Lempäälän kunnan sisällä ja tarpeen mukaan järjestää koulutustilaisuuksia esimerkiksi opettajille ja muille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville organisaatioille ja yhteisölle. Tiedon jakamisesta on myös kyse eri tilaisuuksien järjestämisen ohessa, sillä ennaltaehkäisevää päihdetyötä tehdään usein muun toiminnan ohessa.

(Minna Laakso)

Malli vanhemmille suunnatusta tiedotteesta

14.4.2004

Tiedote vanhemmille

**Vanhempien tutustumisilta päihdeputkeen
ke 21.4.2004 klo 18.00 Sääksjärven koululla**

Elämyksellistä päihdekasvatusta 8-luokkalaisille

Lempäälän kaikki 8-luokkalaiset osallistuvat torstaina 22.4.2004 Sääksjärven koululla **elämykselliseen päihdeputkeen**. Päihdeputki on reitti, jonka varrella on realistisia huoneita, jotka kertovat alkoholin, huumeiden ja tupakan vaaroista. Sen on tarkoitus esittää nuorille mihin päihteiden käyttö voi johtaa.

Elämyksellisyyden uskotaan tehoavan nuorten päihdekasvatuksessa paremmin kuin pelkän tiedon ja luennoinnin. Putken sisältöä puretaan nuorten kanssa reitin viimeisessä huoneessa terveydenhoitajan kanssa.

Haluamme tarjota myös nuorten **vanhemmille** mahdollisuuden tutustua elämykselliseen päihdeputkeen. Reitin kiertäminen voi olla havahduttava kokemus, mutta lisää tietoa siitä, mitä asioita nuoret voivat joutua kohtaamaan. Samalla toiminta on ohjausta kohti oikeita valintoja. Tutustumalla päihdeputkeen myös vanhemmat voivat tukea tätä työtä.

Tervetuloa Sääksjärven koululle (Tampereentie 422) keskiviikkona 21.4.2004 klo 18.00 (sisäänkäynti pääovista). Esittelemme päihdeputken etukäteen vanhemmille. Aikaa kannattaa varata noin 1,5 tuntia.

Elämyksellinen päihdeputki on osa Lempäälässä toteutettavaa ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Putken järjestelyistä huolehtii Pilvi-ryhmä yhteistyössä Sääksjärven ja Hakkarin koulujen kanssa.

Lisätietoja 19.4. alkaen erityisnuorisotyöntekijä Päivi Härkönen 050-3839 792.

Tervetuloa!

Pilvi-ryhmä
Sääksjärven koulu
Hakkarin koulu

6. ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMENPIDE-OHJELMAN TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄT

ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMENPIDEOHJELMAN TAVOITTEET

Tässä ennaltaehkäisevän päihdetyön toimenpideohjelmassa on kysymys hyvin pitkälle jo olemassa olevan ehkäisevän päihdetyön kirjaamisesta yhtenäiseksi ohjelmaksi. Samalla kertaan on moniammatillisen Pilvi-työryhmän toimintahistoria koottu yhteen vuosilta 1995 -2004.

Tähän toimenpideohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden kohderyhmänä ovat pääasiassa 12 -16 -vuotiaat lapset ja nuoret sekä heidän vanhempansa, sillä toiminta keskittyy hyvin pitkälle koulujen kautta toteutettavaksi. Toivottavasti avoimemman tiedottamisen kautta ohjelman sisältö tavoittaa myös muita kuntalaisia.

Tämän ennaltaehkäisevän toimenpideohjelman päätavoite on lasten ja nuorten turvallisen kasvun tukeminen, jonka toteuttamiseksi toimitaan:

TOIMENPIDEOHJELMAN TAVOITTEET

- Nimetään Pilvi-työryhmä ennaltaehkäisevän päihdetyön koordinaatioryhmäksi Lempäälässä
- Kehittää tiedottamista päihteistä ja niihin liittyvistä ilmiöistä avoimemmaksi ja aktiivisemmaksi niin kotien kuin päättäjienkin suuntaan
- Moniammatillisen yhteistyön ja osaamisen hyödyntäminen myös jatkossakin
- Kehittää ja ylläpitää kykyä reagoida lasten ja nuorten elinympäristöstä nouseviin huolenaiheisiin
- Hyödyntää jo käytössä olevia ehkäisevän päihdetyön työkaluja ja kehittää niitä edelleen sekä seurata aktiivisesti muualla Suomessa kehitettäviä keinoja valtakunnallisen alkoholiohjelman yhteydessä vuosina 2004 -2007

KOHDERYHMÄT PÄÄASIASSA

- peruskoulun 5-9 luokan oppilaat
- oppilaiden huoltajat

Pilvi-ryhmä/Erkki Häkli, Kimmo Lämsä, Risto Tuominen

ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMENPITEOHJELMAN VALMISTELUPROSESSI

PILVI RYHMÄ – MONIAMMATILLINEN TYÖRYHMÄ 2004

Puheenjohtaja:

Risto Tuominen, projektivastaava, Yhdessä elämään Lempäälässä –hanke

Opetuspalvelut:

Jorma Kunnas, opinto-ohjaaja, Hakkarin koulu

Jari Sikala, opinto-ohjaaja, Sääksjärven koulu

Sirpa Ritoniemi, erityisopettaja, Hakkarin koulu

Jaakko Katajamäki, erityisluokanopettaja, Sääksjärven koulu

Jaana Nyström, terveydenhoitaja, Lukio, Katajan koulu ja PirTa

Armi Nikander, terveydenhoitaja, Hakkarin koulu

Sanna Peltola, terveydenhoitaja, Sääksjärven koulu

Minna Laakso, erityisluokanopettaja, Katajan koulu

Salla Kananen, kuraattori, PirTa, kulttuurialan yksikkö, Lempäälä

Terveyskeskus:

Katriina Lehmus, lääkäri, Kuljun terveyskeskus

Kristiina Salmikivi, sairaanhoitaja, Lempäälän terveyskeskus

Nuorisopalvelut:

Erkki Häkli, nuorisotoimenjohtaja

Päivi Härkönen, erityisnuorisotyöntekijä

Seurakunta:

Kimmo Lämsä, erityisnuorisotyöntekijä

Poliisi:

Markku Myllymäki, vanhempi konstaapeli, Nokian kihlakunta, Lempäälän palvelutoimisto

Sosiaalitoimi:

Marja Lehti, sosiaalityöntekijä, Hakkarin koulu

Senni Rönkkö, päihdetyöntekijä, perhetyön yksikkö

(Pilvi-ryhmä 9.6.2004)

Ohjelman laadinnassa on ollut mukana asiantuntijana rikoskomisario Jari Luoto Tampereen kihlakunnan poliisilaitokselta.

---

7. TALOUSSUUNNITELMA

Nuorisopalveluiden talousarvioon sisältyy menokohta 5121 Ennaltaehkäisevä päihdetyö

Menokohdalle on varattu määrärahoja Pilviryhmän toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin (lähinnä kouluille järjestetyn valistustyön kustannukset). Määrärahaehdotus vuodelle 2005 on 3.200 €

Lisäksi eri hallintokunnat ja yhteistyökumppanit varaavat päihdeettömiin tapahtumiin määrärahoja.

Mm. nuorisopalvelut varaa Selvä Perjantai –tapahtumaan, nuorisodiscoihin ja muihin päihdeettömällä teemalla järjestettäviin nuorisotapahtumiin yht. n. 6.000 € vuosittain.